

впливом ідей просвітництва, а потім романтизму. В XIX столітті виникла і політично оформилась опозиція до пануючого режиму, причинами цього явища була соціальна трансформація суспільства в наслідок колоніальної політики Габсбургів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV – початку XXI століть: навч. посіб. / Ю.А. Горбань, Б.І. Білик, Л.В. Дячук та ін.; за ред. Ю.А. Горбаня. 4-те вид., переробл. і доповн. Київ: Знання, 2012. 438 с.
2. Кондратюк К., Мандзяк В. Українське національне відродження XIX – початку XX століть у сучасній вітчизняній історіографії // Українська історіографія на зламі XX I XXI століть: здобутки і проблеми. Колективна монографія за ред. Л. Зашкільняка. Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2004. С.154-157
3. Лозинський М. Галичина в життю України. *Вісник Союзу визволення України*. 1916. №61-80
4. Монолатій І. Регіональне, етнокультурне та ідейно-політичне розмаїття Західноукраїнських земель у складі монархії Габсбургів // У кігтях двоголавих орлів: творення модерної нації. Україна під скіпетрами Романових і Габсбургів. Харків: книжковий клуб “КСД”, 2016. С. 59-86
5. Тейлор А. Дж. П. Габсбургська монархія (1809-1918) // Історія австрійської імперії та Австро-Угорщини. Львів: ВНТЛ-Класика, 2002. 268 с.
6. Франко І. Українці. Збір. творів. В 50 т. Київ: Наукова думка, 1984. Т.41. С.188
7. Франко І. Поза межами можливого. *Вивід прав України*. Львів: Слово. 1991. С. 77

Михаць В.

Науковий керівник – доц. Григорук Н. А.

ПЕРШІ КРОКИ У ВИВЧЕННІ АВСТРАЛІЙСЬКОГО КОНТИНЕНТУ

Колоніалізм завжди займав важливе місце у світовій історії. Особливо важливу роль він відіграв у розвитку Великобританії. Англія як сильна колоніальна держава завжди шукала нові землі де можна поставити свій прапор. У свою чергу Австралія як колонія займала далеко не останнє місце в соціально-економічному житті Англії, оскільки стала місцем заслання людей з переповнених тюрем і непоганим сировинним придатком. Але щоб це здійснити, то необхідно було докласти дуже багато зусиль на шляху до освоєння цієї землі

Що правда, коли Джеймс Кук висадився на східному узбережжі Австралії, то англійці не надто поспішали, щоб освоювати нові землі. Лише через 18 років, коли Америка здобула незалежність, коли виявилось, що засилати в'язнів до Африки не дуже класна ідея, бо вони там помирають через виснажливий клімат і погані умови життя, аж тоді Англія згадала про Австралію і розпочала колонізаторську політику.

Але виникає питання, чи варто було відсилати людей в глибину континенту, де на них чекає дуже велика ймовірність померти так нічого і не довідавшись, або просто не змогти передати відомості?

Актуальність полягає у тому, щоб розкрити один зі способів виходу держави на світову арену і утримуватися там на перших сходинках. На сьогодні колоніалізм існує, але у дещо зміненому вигляді, називають його тепер зовсім іншими словами, але своєї суті він не втрачає. Яскравим прикладом такої “Колоніальної політики”, на сьогодні, є Росія.

Отже, метою даної роботи є зображення перших спроб Великобританії проникнути в глиб материка та дослідити його, для утвердження на ньому і утворенню ще більшої кількості колоній, що приведе до зміцнення її позицій у світовій політиці.

Минуло два десятиліття після створення колонії, але жителям Нового Південного Уельсу було невідомо, що представляє собою весь п'ятий континент. До цього часу були досліджені лише окремі ділянки в районі Сіднея, невелику ділянку землі, що знаходився в 90 милях на північ від Сіднея, а також район Хобарта на Землі Ван Дімена. Австралія ж, як відомо, займає площу в 3 млн. кв. миль, майже рівну площі Сполучених Штатів і в 50 разів перевищує територію Англії.

Перша спроба пройти Блакитні гори, що знаходяться в 40 милях на захід від Сіднея, була зроблена лише в травні 1813 р. Експедиція складалася з трьох службовців колонії – Г. Блексленда, У. Уінтворта, У. Лаусон – і п'яти ув'язнених. Через два тижні вони досягли західних схилів Блакитних гір і виявили прекрасні пасовища, на яких можна було, як

стверджували члени експедиції, “годувати всю худобу колонії протягом наступних тридцяти років” [7, с. 30]. Блексленда, Уїтворт і Лаусон були щедро винагороджені за своє відкриття. Кожен з них отримав ділянку землі розміром в 1000 акрів.

За наказом губернатора ув'язнені почали спішно будувати дорогу до щойно відкритих районів. У січні 1815 р. Л. Маккуорі зміг уже проїхати по ній до нового міста Батерста, побудованого в 120 милях на захід від Сіднея.

Активізації дослідження англійцями Австралійського материка сприяли три обставини: спроби французів влаштуватися в Австралії, необхідність розселити прибулих на заслання, а також недовлік пасовищ і води.

Експедиція французького капітана Ж. Дюмон-Дюрвілля спонукала губернатора Нового Південного Уельсу створити в 1826 р. на південному узбережжі Австралії поселення Вестерн-Порт і послати майора Е. Лок'їрадо протоки Короля Георга в південно-західній частині материка, де він заснував поселення, що отримало згодом назва Олбані, і оголосив про поширення влади британського короля на весь Австралійський материк. Британське поселення Порт-Ессінгтон було засновано в крайній північній точці континенту.

Населення нових форпостів Британії на Австралійському материкі складалося з засланців. Транспортування їх з Англії йшли інтенсивніше рік від року. Вважається, що з часу заснування колонії і до середини XIX ст. в Австралію було відправлено 130 160 тис. ув'язнених [8, с. 210]. Оскільки поселення знаходилися один від одного на величезній відстані, крім фактичного захоплення території досягалася і інша мета – розосередження засланців.

У зв'язку з швидким зростанням поголів'я овець були потрібні нові пасовища і джерела прісної води. У 1810 р. колонія справила лише 167 фунтів вовни, а в 1829 р. – близько 2 млн. Фунтів [5, с. 91-92]. “Як неможливо змусити арабів пустелі жити в межах кола, накресленого на піску, – говорив губернатор колонії Гіппс, – так неможливо обмежити пересування вівчарів Нового Південного Уельсу визначеними межами; абсолютно очевидно, що, якби це було зроблено ... стада великої рогатої худоби і овець Нового Південного Уельсу загинули б і благополуччя країни прийшов кінець” [4, с. 40].

Південно-східну і південну частини Австралії, їх систему річок досліджували в 20-х роках XIX ст. Д. Окслі, Г. Х'юм, А. Каннінгем і Ч. Стерт. Внесок останнього особливо значний.

У 1826–1828 рр. в колонії була сильна засуха. Від відсутності кормів падав худобу, гинув урожай. Колоністи металися в пошуках нових пасовищ і води. “Великі дерева, вмирили. Ему, витягнувши шиї, жадібно хапали повітря, страждаючи від спраги. Туземні собаки були такі худі, що ледь могли рухатися. Самі тубільці вмирили від виснаження. Вони приносили своїх дітей до білих людей, просячи дати якоїсь їжі” [3, с. 38-39].

Тодішній губернатор Нового Південного Уельсу Р. Дарлінг відправив капітана Ч. Стерта на пошуки нових річок, а може бути, і великих внутрішніх морів, які, за поширеною тоді думкою, повинні були існувати в глибині Австралійського материка.

Експедиція Стерта тривала з листопада 1828 по квітень 1829 рр. Досліджуючи річку Маккуорі, Стерт виявив, що вона закінчується великим болотом, порослим очеретом. Але незабаром він знайшов на захід від Маккуорі струмок, що тече на північ. Рухаючись по ньому, стертий досяг широкої, повноводною річки, названої ним на честь губернатора колонії Дарлінг. Вода в річці виявилася солоною, берега її були зовсім голі, вельми змучена рослинність зустрічалася тільки в болотистих місцях.

Результати експедиції не могли, звичайно, задовольнити губернатора колонії. У вересні 1829 р. Стерт на чолі невеликого загону зробив нову експедицію. 25 вересня він досяг річки Маррамбіджі. Зустрілися йому місцеві жителі, які стверджували, що вона – притока іншої великої річки. Тоді Стерт, взявши з собою шість чоловік, почав дослідження Маррамбіджі. 14 січня 1830 р. мандрівники досягли її гирла і увійшли в іншу велику річку. Так Стерт відкрив одну з найбільших річок Австралії, назвавши її Муррей – на честь тодішнього британського міністра колоній.

Після 33 днів шляху, пройшовши на човні 1000 миль, стертий і його супутники виявили озеро, назване ними Александріна, на ім'я британської принцеси. Рухаючись далі, вони знайшли вихід у відкрите море. Лише 25 травня 1830 р. Стерт з товаришами повернувся в Сідней.

Експедиція, що дослідила систему річок Південної Австралії, довела, що по воді можна дістатися до південного краю материка, а також виявила великі простори родючих земель, надзвичайно зручних для колонізації. “Я, – повідомляв Стерт, – ніколи не бачив країни, яка мала б більш вигідну позицію ... ми отримали п'ять мільйонів акрів прекрасної землі” [6, с. 67]. Його повідомлення спричинило за собою колонізацію Південної Австралії.

У 1844 р. відновив свої експедиції вже п'ятдесятирічний Ч. Стерт. На цей раз йому хотілося досліджувати центральну частину континенту. 15 серпня 1844 р. він вийшов з Аделаїди, прямуючи на північ. Подорож тривала до 1846 р. стертий переконався, що центр Австралії є справжньою пустелю, подолати яку він не зміг. Важкохворий, незрячий, він повернувся в Аделаїду.

Найбільший же внесок в дослідження півночі країни вніс Л. Лейхгардт. Влада Нового Південного Уельсу всіляко заохочувала дослідження північній частині континенту, сподіваючись, що вони приведуть до відкриття найбільш короткого і зручного торгового шляху, що з'єднує колонию з Індією.

У свою першу подорож Л. Лейхгардт відправився в серпні 1844 р. Через 16 місяців Лейхгардт досяг Порт-Ессінгтон. Подорож була дуже важкою. Багато місяців Лейхгардт і його супутники обходилися без борошна, цукру, солі і чаю, цілих чверть року вони харчувалися лише сушеною яловичиною [2, с. 218].

Повернувшись в Сідней, Лейхгардт почав готувати нову експедицію. Він мав намір досягти півночі континенту, обійшовши пустелю, знайдену Стертом в центральній його частині. Передбачалося, що подорож буде досить тривалим, тому провізії захопили на два роки.

12 грудня 1846 р. експедиція в складі семи європейців і двох аборигенів вийшла з Дарлінг-Даунс. Мандрівники мали 15 коней, 13 мулів, 40 корів, 270 кіз, 100 свиней та 4 собаки [1, с. 72]. Однак більша частина худоби померла, їстівні припаси були майже повністю витрачені, люди страждали від лихоманки. Не добившись нічого, Лейхгардт через 7 місяців повернувся назад.

Невдача не зупинила його. У квітні 1848 р. Лейхгардт знову відправився на північ. Його супроводжували шість осіб. На цей раз справа закінчилася повною катастрофою: експедиція зникла в глибинах материка. Протягом перших двох років відсутність відомостей про неї не викликало особливого занепокоєння в Новому Південному Уельсі, оскільки вона була розрахована на тривалий термін. На 1851 р. влади колонії почали пошуки, які не дали результатів. Доля учасників експедиції так і залишилася невідомою.

Експедиції з дослідження Австралійського материка, що проходили з такими труднощами і втратами, мали дуже велике значення для розширення і зміцнення британського панування в Австралії. А також для самої Англії в її соціально-економічному житті. Оскільки проведені дослідження відкрили масу земель, на яких знов ж таки можна було утворювати нові колонії, використовувати їх у якості дуже великих, “Вільних” тюрем, місць для розвитку вівчарства, що було тоді дуже популярним в Англії, чи просто сировинних додатків. Власне, це Великобританія і здійснила, що і допомагало їй залишатись чи не найсильнішою державою у світі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аничкин О.Н. Австралия. Москва, Мысль, 2007.
2. Бадак А., Войнич И. Всемирная история в 24 томах. Том 12. Начало колониальных империй. Минск, 1999. 605 с.
3. Британская империя: становление, эволюция, распад. Екатеринбург, 2010. 188 с.
4. Малаховский К.В. История Австралии. Москва, 1980. 402 с.
5. Морозов С. Н. Австралийский колониализм. Москва, 1967.
6. Низовский А.М. Незагаданные тайны Австралии и Океании. Москва: Мысль, 2006.
7. Соколов М.В. География Америки, Австралии, Океании и Антарктиды. Ростов-на-Дону: Феникс, 2008.
8. Широкоград А. Британская империя. Москва, 2014. 340 с.